

“STÖ KANUNVERİCİLİĞİNE VE MEVCUT SİYASETE BAKIŞ”

Aydın KERİMOV

STÖ-lerin idare etme ve karar kabul etme meselesinde rolünün kuvvetlendirilmesi, bu sahada becerilerinin artırılması maksadı ile “ Azerbaycan'da mevcut STÖ kanunlarına ve siyasete bakış” konusunda araştırma yapılmıştır.

Araştırma zamanı ülkede mevcut olan STÖ kanunlarının hukuki altyapısı, STÖ-lerin tecrübesi, uluslararası teşkilatların bu sahada elde ettiği hukuki kazanım normlar ve standartlar, böylece de dış ülkelerin tecrübesi etraflı öğrenilmiş, mukayeseli analiz yapılmıştır.

Araştırma zamanı analiz – mukayese, teorik iddiaların ve tecrübenin birikimi, kanunların öğrenilmesi, müzakerci vs. metotlardan istifade edilmiştir.

Görölmüştür ki, mevcut kanunlar Azerbaycan'da STÖ-lerin faaliyetinin düzenlenmesi için yeteri kadar hukuki kolaylık

¹ Bu makale, 11-13 Mayıs 2014 tarihinde Eskişehir’de düzenlenen ‘Türk Dünyası Sivil Toplum Zirvesi’ nde bildiri olarak sunulmuştur

Aydın KARİMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

sağlar. Milli kanunlar esasen, uluslararası normlara ve standartlara yakındır.

Azərbaycan Cumhuriyeti cumhurbaşkanınının Fermanı ile STÖ-lere Devlet Desteği Konseptinin tasdik edilmesi, STÖ-lere Devlet Desteği Şurasının oluşturulması Azərbaycan STÖ muhitinin müspet istikamette değişmesi için zemin yaratmıştır.

STÖ-lere maliye yardımı gösteren İlmin İnkişafına yardım Fondu, Gençler Fondu, KİV-lere Devlet Desteği Fondu vs faaliyet gösterir.

Devlet organları ile STÖ-ler arasında işbirliği formları mevcuttur. Hususi ile son devirlerde merkezi icra organları yanında STÖ-lerin iştiraki ile oluşturulan İçtimai Şuraların, Komisyon ve Grupların, Uzman Şuralarının faaliyeti taktire layıktır.

STÖ-ler çeşitli program ve planların hayata geçirilmesine celp edilirler. STÖ-lerde formallaşmış uzman potansiyelinden çeşitli sahalarda uzman, eğitimci, görüşmecilik yapanlar vs gibi istifade edilmesi yaygınlaşmaktadır

STÖ-lerin Devlet kaydına geçmesi konusunda bazı gelişmeler mevcuttur.

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

Azərbaycan Milli Məclisinin Komitələrinin işinə STÖ təmsilçilərinin çağrılarla fikirlərinin sorulması prosedürünü başlamışdır.

STÖ-lərlə KİV-lərin əlaqə və işbirliyi genişlənir.

Bununla bərabər, STÖ-lərin fəaliyyətinin demokratik cəmiyyətin prinsiplərinə uyumlu hala gətirilməsi, vətəndaş cəmiyyətinin formalaşması, vətəndaşın iştirakının gücləndirilməsi, STÖ-lərin işinin daha verimli təşkilatı üçün yürürlükdə olan kanunların gözden keçirilməsinə və yeni normativ inkişafı əhatə etməsinə, qəbuluna ehtiyac vardır. Toplantımızın məqsədinə uyğun olaraq və vaxtı diqqətə alınaraq onlardan bəzilərini diqqətinizə sunuyuram.

PROBLEM:

1. Normativ hüquqi sənədlərin məzmunu ilə faktiki hüquqi vəziyyət arasında ziddiyyətlər mövcuddur.

Azərbaycan Mülki Kanununda əsas məqsədi mənfəət gətirməkdən ibarət olmayan və əldə edilən mənfəəti iştirakçıları arasında bölüşdürməyən qeyri-kommersiya hüquqi şəxslər haqqında söhbət gittiği halda, digər

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

kanunlarda “Qeyri-hükümet teşkilatları QHT/STÖ” anlayışı istifadə edilir.

“Qeyri-hükümet teşkilatları (içtimai birlikler ve fondlar) hakkında” Azərbaycan Kanununda isə əksinə, qeyri-kommersiya hüquqi şəxsi hatırlanmıyır və öylə göstərilir ki, Qeyri-hükümet teşkilatları anlayışı daha genelleştirici bir ifadədir və içtimai birliklər və fondlar da STÖ-lərə dahildir.

Halbuki, “Qeyri-kommersiya hüquqi şəxsi” anlayışı qeyri-hükümet teşkilatı anlayışından, öyləce də, içtimai birlik anlayışı STÖ anlayışından daha genişdir.

TEKLİF:

Mülki Məcəllə və digər kanunlar arasında müğlak ifadələr değıl, açıq və sarih ifadələr istifadə edilərək yanlış anlaşılmalara suiistimallərə mahal verilməsini önlemək gərəkir. Bu hüquqi və teşkilatı anlamda çök önemlidir və praktik əhemmiyəti vardır.

Vətəndaş cəmiyyətinin gelişməsi, vətəndaş iştirakçılığı, içtimai həyatda insanların özünü teşkilə və içtimai fəaliyyətlərin iqtisadi əsaslarının genel geçer kurallara oturtulması meselesi oldukça önemlidir.

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

PROBLEM :

2. Azərbaycan'da qeyri-hükümet təşkilatlarının Devlet kaydına keçməsi ilə bağlı problemlər mevcuttur. Qeydiyyatdan/kayıttan keçməyən, qeyri-kommersiya hüquqi şəxsi statusu almayan STÖ-lərin fəaliyyəti kanunsuz hesab edilir. STÖ müracaatlarının kayıt altına alınması məsələsi bu günə dek bir şəkildə kolaylaşması gerekmektedir. Geçici – bu və ya digər məqsədə çatmaq üçün oluşturulmuş STÖ-lərə münasibət bir mənalı deyil. Halbuki, uluslararası təcrübədə belə təşkilatların fəaliyyəti geniş taktir olunur. Qeydiyyatdan keçməyən STÖ-lərə çox saylı sınırlamalar engellər tətbiq edilir, onların fəaliyyətinə böyük zorluqlar çıxarılmaktadır

TEKLİF:

STÖlərin kayda keçməsi ilə bağlı kanunlara uyğun maddələr daxil edilməsinə ihtiyaç vardır.

PROBLEM:

3. STÖ-lərin Devlet kaydına keçməsi məsələsində engellər yaradılır. Gereksiz və təməlsiz iddialarla böyük engellər çıxarılmaktadır. Bunun bir səbəbi memurların STÖ-lərin mahiyyətini, demokratik cəmiyyətdə yerini bilməməsi ilə

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

alakalı olsa da, diğer sebebi ise bu yönde açıklayıcı, kuşatıcı, mükemmel kanunların olmamasıdır.

Adliye Bakanlığının STÖ-lerin kaydına geçmesi için çeşitli organlardan destek mektubu getirmeyi talep etmesi hukuki bakımdan kanunsuz olmakla beraber ST felsefesine ve içtimai nezaret anlayışına aykırıdır. Bu, ST-leri çeşitli icra organlarına bağımlı hale getirmektedir.

Adliye Bakanlığının bürokratları qeydiyyat/kayıt için müracaat eden STlerin müracaat senetlerine yapılacak işlemler hakkında bilgi verirken her defasında farklı bir engel gösterilmektedir. Kanuna göre bu tür müracaatların bir standardı olmalı ve bu prosedür kişiyeye kuruma göre değişmemelidir.

TEKLİF:

Kanunlarda ST-leri qeydiyyatı almaktan kanunsuz ve esassız imtina etmeye ve ya onların faaliyetine kanunsuz engel yaratmağa göre inzibati sorumluluğun açıklanmasına ihtiyaç vardır. Bakanlığın bürokratları keyfi davranmamalıdır.

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

PROBLEM:

4. STÖ-lerin müracaatta ödemesi gereken harçlarının vatandaşların ödediği harçlardan farklı olması STÖ-lerin hukuki statü almasının önünde büyük bir problemdir.. Bu harçların ayı seviyeye indirilmesi STÖ-lere imkan verecek ki, özlerinin hukuki ve faktiki ünvanlarını kolay elde edebilsinler. MQF-nin araştırmasına göre qeydiyyatdan geçmiş 900-den çok STÖ kuruluş senetlerinde gösterilmiş hukuki ünvanında değil, faktiki ünvanları ise qeydiyyat organlarında yoktur.

TEKLİF:

Taarif Şurasının kommunal harçların ödenilmesi için vatandaşların ödediği meblağ ile STÖ-lerin ödediği meblağı aynı seviyeye çekmesi mantığa uygun hesap edilmelidir.

PROBLEM:

5. Azərbaycan Cumhuriyetinde fondların faaliyetini düzenleyen ayrıca kanun yoktur. Mevcut kanunlara göre fondların kaydına geçmesi uzun süren, bürokratik enellerle karşılaşılın ve pahalı bir süreçtir. Fond tesis edenler Nizamname fonduna 10000 manat ayırmalı, Adliye

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

Bakanlığına Bakü'de müracaat etmeli, 3 ay beklemelidir. Halbuki, Azerbaycan Cumhuriyetinde kommersiya teşkilatları Vergiler Bakanlığının arazi idarelerinde 3-7 gün müddetinde qeydiyyatdan geçebilir. Onlar için Nizamname fondu semboliktir.

TEKLİF:

STÖ-lerin, o cümleden de fondların kaydına geçmesinin Azerbaycan Adliye Bakanlığının bölgesel şubelerinde hayata geçirilmesi maksada uygundur. Bir çok demokratik ülkelerde STÖ-lerin kayda geçmesi yerli belediye ve ya mahkeme organlarında hayata geçirilir.

Kanunlarda fondların kayda geçmesi için Nizamname fondunun 500 manat miktarına indirilmesi doğru olurdu.

PROBLEM:

6. AR Nazirler Kabinesinin 25 Şubat 2009 Tarih ve 201 sayılı kararı ile tasdik edilmiş “Qeyri-hükümet teşkilatının yıllık maliye hesabatının forması, mezmunu ve takdim edilmesi Qaydaları”na göre STÖ-ler maliye yılının sonunda yıllık maliye hesabatlarını Nisan ayının 1-den geç olmamakla Azerbaycan Maliye Bakanlığına takdim etmelidir. Bunu

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

yapmayan STÖ-ler Azərbaycan İnzibati Hatalar Kanununun 247.1 maddesine göre 1 000 manatdan 2 500 manata dek cezalandırılırlar..

Malumdur ki, Azərbaycan Maliye Bakanlığı Devlet bütçesinden maliyeleşen Devlet kurumları ve diğer teşkilatların maliye faaliyetine nezareti hayata geçirir.

Devlet bütçesinden maliyeleşmeyen STÖ-lerin Maliye Bakanlığına hesabat vermesi ve bununla alakalı mesuliyet taşınması mantıksız görüldüğü kadar de içtimai fikirde STÖ-lere karşı tazyik mekanizması gibi algılanmaktadır.

TEKLİF:

Maliye hesabatının geciktirilmesine göre Azərbaycan İnzibati Hatalar Kanununun 247.1-ci maddesinde gösterilen cezanın miktarının 50 manata dek indirilmesi efektif nezaret mekanizmasının oluşturulmasına engel olmaz.

Devlet bütçesinden maliyeleşmeyen STÖ-lerin Maliye Bakanlığına hesap vermesi tecrübesi çağdaş STÖ anlayışına az uygun gelir.

PROBLEM:

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

7. “Qrant/bağış hakkında” Azərbaycan Kanununa, “Qrant alınmasına (verilməsinə) dair mukavələlərin (kararların) qeydiyyatata alınması Kaidələrinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan cümhurbaşkanınının Fərmanına görə qrant alan təşkilatlar mukavələ imzalandıqdan sonra bir ay arızında uyğun organlarda qeydiyyatata düşməlidir. Aksi hallerde, Azərbaycan İnzibati Hatalar Kanunu 223.1 maddəsi ilə 1000 manatdan 2500 manata dek cəza olunurlar. Bele kayda gəçmənin yapılması demokratik cəmiyette içtimai gəvenliğin təmin olunması için faydalıdır. Ancak qeydiyyat prosedürü, çok sahifelik mukavələlərin tərcüməsi, noter təsdiqi çoklu problem yaradır. Hususiylə, e-mail vasitəsi ilə senetləştirilən qrant məbləğlərinin noter tərəfindən təsdiqi mümkün değıl.

TEKLİF:

Qrant kaydına gəçməsinin çağdaş ilmi-tekniki imkanlar, İKT səviyəsine uyğun şekilde gəçkələştirmək, qrant kaydına gəçməsi kaidələrinin bozulmasına görə cəzaları 30 manata indirmək maksada uygundur.

YEKUN:

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

Hayata geçirilen uğurlu faaliyetleri dikkate almakla yanaşı kaydedilmelidir ki, Azerbaycan'da STÖ-lerin Devlet kurumları ile ilişkilerini güçlendirmek, vatandaş cemiyeti enstitülerinin karar kabul etmede iştirakini kolaylaştırmak, onların Devlet programlarında iştirakini temin etmek, Devletin verdiği sosyal siparişleri yerine getirmeye heveslendirmek için mevcut normativ bazada uygun değişiklikler gerçekleştirilmeli, yürürlükte olan kanunların tatbikini iyileştirmek için içtimai nezaret mekanizmaları güçlendirilmelidir.

Türk cumhuriyetleri ve topluluklarında mevcut olan anane ve tecrübenin öğrenilmesi, STK kanunlarının unifikasyonu bu sahada geniş imkanlar açabilir. Milli-manevi değerler, çağdaş Devletçilik anlayışı ve modern idareetme STK-ların rolünün artmasını talep ediyor. Bu anlamda Türk cumhuriyetleri STK-larının ilişki ve işbirliği mekanizmasını oluşturmaya ihtiyaç vardır.

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru

Aydin KARIMOV

Independent Scientific-Practical Legal Center

Address: Azerbaijan, Baku, M.Sanani 7B

Tel: +994503509533; +994553868639

E-mail address: aydin_k@mail.ru